

3. Кондратьева К.А. Дизайн и экология культуры.: учебно-методическое пособие./ Кондратьева К.А. – МГХПУ им. С.Г. Строганова. – М, 2000. – 100 с.
4. Корьбюзье Л. Архитектура XX века / Ле Корьбюзье. – М. : Прогресс, 1977. – 303 с.
5. Моррис У. Вести из неоткуда, или Эпоха спокойствия./Моррис У.; пер. англ. Н. И. Соколова. – М., 1962. – 234 с.
6. Палладио А. Четыре книги об архитектуре./ Палладио А. – М. : Стройиздат. 1989. – 350 с.
7. Раппапорт А.Г. Стиль и среда./ Раппапорт А.Г. /Декоративное искусство СССР. – 1985. – № 3.
8. Фирсанов В.М. Архитектура гражданских зданий в условиях жаркого климата./ Фирсанов В.М. – М. : Высшая школа, 1982. – 248 с.
9. Фремington К. Современная архитектура: Критический взгляд на историю развития./ пер. с англ. Е.А. Дубченко; Под ред. В.Л. Хайта./ Фремington К. – М. : Стройиздат, 1990. – 535 с.
10. Девис А. Альтернативные природные источники энергии в строительном проектировании./ Девис А., Шуберт Р. ; пер. с англ. А.С. Гусева; Под ред. Э.В. Сарнацкого. – М : Стройиздат, 1983. –190 с.
11. Анимациа Е. Качество жизни населения крупнейшего горда: В 2-х ч./ Анимациа Е., Елохов А., Сухих В. – Екатеринбург : МОРФ, 2000. – Ч.1. – 406с.; Ч.2. – 260 с.
12. Лебедев Ю.С. Архитектурная бионика./ Ю.С. Лебедев, В.И. Рабинович, Е.Д. Положай.; под ред. Ю.С. Лебедева – М. : Стройиздат, 1990. – 269 с.
13. Табунщиков Ю.А. Энергоэффективные здания /Табунщиков Ю.А., Бродач М.М., Шилкин Н.В. – М. : АВОК-ПРЕСС, 2003. – 193 с.: рис., табл. - (Техническая библиотека НП «АВОК»).
14. Мастера архитектуры об архитектуре./ под. ред. А.В. Иконникова. – М. : Искусство, 1972. – 590 с. (Зарубежная архитектура)

В статье рассмотрено историческое развитие экологического проектирования, указаны причины, которые привели к экологически неудовлетворительной ситуации. Выделены основные этапы в смене отношения общества к природе, и ее месту в его жизни. Показаны позитивные и негативные факторы, которые влияли на проектирование относительно экологии предметно-пространственной среды. Отмечено развитие экологического проектирования на современном этапе, существующие концепции экологически ориентированные в сфере проектирования.

Ключевые слова: экологический фактор, проектирование, предметно-пространственная среда, экологическая устойчивость, энергоэффективность, природный ресурс.

The article considers the historical development of environmental design, are the reasons that lead to environmentally unsatisfactory situation. Highlights the major stages in the change of public attitude to nature, and her place in his life. Shows the positive and negative factors that influenced the design concerning the ecology of the object-spatial environment. Marked the development of environmental design at the present stage, the existing concept of ecologically oriented in the field of design.

Key words: ecological factor, design, object-spatial environment, environmental sustainability, energy efficiency, natural resource.

УДК 7.05 : 747.012

Зоряна Гнецько

ЕВОЛЮЦІЯ ДИЗАЙНУ ДИТЯЧИХ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ ДОСВІД

У статті висвітлено передумови виникнення та історію розвитку дитячих дошкільних закладів. Розглянуто еволюцію інтер'єрів та архітектури дитячих установ залежно від періоду їхнього будівництва, трансформацію архітектурно-планувального вирішення, конструкцій та предметного середовища. Досліджено роль екологічного фактору в сучасному дизайн-процесі та його вплив на світоглядну позицію дизайнера. Проаналізовано передовий сучасний досвід проектування дошкільних закладів у зарубіжних країнах.

Ключові слова: дитячі дошкільні заклади, дизайн, еволюція.

© Гнецько З., 2014.

Історія формування дитячих дошкільних закладів (ДДЗ) широко представлена як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі. Однак, у наукових працях досліджені головним чином питання загального розвитку ДДЗ. Проблеми, що стосуються організації внутрішнього середовища, специфіки розвитку дизайну інтер'єрів, а також архітектури цього виду громадських споруд, висвітлюються недостатньо.

Організація предметно-просторового середовища у всіх сферах життя людини своєрідно і точно відображає історичні зміни в конкретному суспільстві [2]. Завдання, що ставляться сьогодні перед архітекторами і дизайнерами, значно змінилися під впливом технічного прогресу, у порівнянні з вимогами ХІХ-ХХ ст., що призвело до глобального переосмислення процесу проектування дошкільних закладів в цілому та сфери дизайну як культурного явища [5].

Важливість розгляду еволюції дизайну дошкільних закладів визначається теоретичною та практичною складовими. Перша пов'язана з науковою новизною, необхідністю фундаментальних досліджень з еволюції дизайну ДДЗ. Важливість другої випливає з причин, пов'язаних з соціально-економічними змінами і навколишнім середовищем. Інтегруючим моментом при цьому є підготовка професійних дизайнерів, здатних проектувати сучасні дошкільні заклади за принципами еко-дизайну [7].

Реалізація нових дизайнерських технологій не може здійснюватися без необхідного історичного аналізу теоретико-методологічних положень формування дизайн-середовища, в тому числі дитячих дошкільних закладів.

Історію виникнення і розвитку ДДЗ, а також організацію їх дизайн-середовища висвітлювали: Г.Долматова, Т.Лісник, Н.Гарань, Л.Пісоцька. Дослідженням засобів виразності та принципів формування архітектурно-художнього образу дитячих дошкільних закладів приділяла увагу А.Кадуріна. Вплив предметного середовища ДДЗ на психологію дитини досліджували відомі українські та зарубіжні науковці: К.Ушинський, А.Макаренко, В.Сухомлинський, Р.Арнхейм, Ф.Фребель, В.Тішнер, М.Монтессорі, В.Штерн, Д.Гілфорд, С.Судзукі, М.Ібука, Е.Шмідт, Р.Карсон, П.Ерліх, Т.Мальтус, Б.Коммонер, Б.Стерлінг, Е.Тоффлер, А.Хеммонд, Д.Хокінс.

В останні роки дослідженням основних напрямків модернізації архітектури та інтер'єрів дошкільних будівель займалися: Ю.Котнік, А.Міранда, Н.Хрвоє, С.Карроквіно, Г.Фіннер, С.Немінен, А.Гальвз, Д.Террагні, А.Ейк, А.Вієра, Г.Вівальта, Р.Ютенхак, С.Керез, К.Кольберт, Б.Воффрей, Б.Джонгеріус, С.Солінас.

Серед вітчизняних дослідників нові тенденції в сфері еко-дизайну висвітлювали: А.Глазачева, С.Глазачев, Д.Звенигородський, О.Орлова, С.Вергунов, О.Боднар, В.Даниленко, О.Орлова, Л.Поддубко, В.Прусак, В.Сьомкін, Т.Гардашук, І.Дида, Ю.Ринтовт, Л.Коробчук та ін. [4, 5, 7, 8, 14]. Серед зарубіжних: О.Артамонова, В.Іовлев, А.Уваров, Л.Чайчиц.

Провідними зарубіжними компаніями, які займаються проектуванням дитячих дошкільних закладів є: Smith+Tracey, Mulders vandenBerk Architecten, C.F.Møller Architects, Kadawittfeldarchitektur, RCR Arquitectes, BP Architectures, Hondelatte Laporte Architectes, NEXT Architects, 70°N arkitektur, AllesWirdGut Architektur, Demos Arquitectos, Studio mk27's, Archivision Hirotoni Studio, Tezuka Architects, Kavakava Architects

Проте, незважаючи на наявність певного наукового доробку з проблеми, можна сказати, що вона досліджується в окремих різногалузевих аспектах (архітектура, дизайн, технічна естетика, екологія, психологія, педагогіка) [1, 2, 7, 10, 17]. Досі не було здійснено окремого ґрунтовного узагальнюючого аналізу еволюції дизайну дитячих дошкільних закладів на прикладі європейських країн. У зв'язку з цим, важливого значення набуває комплексне вивчення історичного досвіду, аналіз та оцінювання історичних подій, фактів, попередніх теорій у контексті виникнення, становлення та розвитку дизайну ДДЗ. Теоретичний розгляд особливостей еволюції дизайну дошкільних закладів покликаний об'єднати знання з різних сфер в окрему цілісну наукову систему, і, таким чином, заповнити прогалину у вітчизняній практиці проектування та створити якісно новий тип ДДЗ.

Мета роботи – виявити, вивчити і проаналізувати еволюцію дизайну дитячих дошкільних закладів. Розкрити передумови виникнення еко-дизайну та основні тенденції сучасного проектування дошкільних закладів на прикладі європейських країн.

Історичне становлення і розвиток дитячих дошкільних закладів ілюструють еволюцію засобів та принципів формування їх предметного та архітектурного середовища. Умовно можна виділити чотири основні етапи розвитку ДДЗ:

- *виникнення перших виховних будинків при гімназіях, школах, церквах (ХV–ХVІ ст.);*

- розвиток будівництва дошкільних закладів як окремого типу громадських будівель. Поширення якісно нового типу ДДЗ у зарубіжних країнах під впливом перших педагогічних теорій виховання дитини (1837–1920 рр.);
- проектування типових ДДЗ для масового будівництва без засобів архітектурно - художньої виразності (1960–1990 рр.);
- розквіт проектування дошкільних установ. Розвиток індивідуальних проектів дошкільних закладів з врахуванням принципів еко-дизайну, функціональних та естетичних вимог, психологічних особливостей дитини (2000 р. – по сьогодні).

Упродовж декількох століть формувались засади проектування дитячих дошкільних закладів. Здійснюючи короткий екскурс в історію, слід зазначити, що в античності не було усталеного уявлення про дитинство, діти до 7 років виховувалися виключно в сім'ї. У Древній Греції і Древньому Римі були відкриті перші установи для безпритульних, однак інформація про їх архітектуру не збереглася. З VIII ст. в Європі з'являються сирітські будинки при релігійних закладах і, як наслідок, ДДЗ не мають власних архітектурних особливостей [11]. Важливість періоду дитинства в цей час не усвідомлюється, діти не вважаються сформованими особистостями, тому із них намагаються якомога швидше виховати дорослих.

Підвищений інтерес до питань виховання висвітлюється в епоху Відродження (XV–XVI ст.). Вперше дитинство сприймається як повноцінний період життя людини. Це призводить до поширення дитячих дошкільних закладів, які відкриваються у пристосованих будівлях при церквах, монастирях, школах та гімназіях (без індивідуального архітектурного планування, вписані в існуюче середовище). В Західній Європі з'являється новий тип установ – виховні будинки (спеціальні архітектурні комплекси з великими внутрішніми дворами і добре продуманою функціональною схемою). Згодом мережа благодійних платних ДДЗ для людей різних станів поширюється на всю Європу та США.

Потреба формування специфічного архітектурного та предметного середовища в дошкільному закладі виникає лише в індустріальному суспільстві в середині XIX ст., на базі педагогічних теорій Г.Песталоцці, Р.Оуена. У 1837 році, Ф.Фребель відкриває перший дошкільний заклад у Бланкенбурзі (Німеччина). Ідея створення якісно нового типу ДДЗ поширилася не лише на європейські країни, але і на Північну Америку, Близький Схід, Азію та Австралію.

Перші дошкільні заклади в Україні було засновано у Полтаві (1839 р.), а також з ініціативи О.Чернишової (1858 р.). Перший приватний ДДЗ у Києві в 1871 р. відкривають сестри Марія та Софія Ліндфорс (Русова). Утримувати дітей у цих закладах могли лише заможні родини. Особливу популярність вони отримали серед української інтелігенції, адже в них вперше було втілено ідею національного дошкільного виховання. Перші дошкільні заклади створювалися діячами освіти та приватними особами на громадські кошти, внески членів суспільних товариств, пожертвування та кошти земств; дошкільні заклади не були включені до державної освітньої системи [14]. Саме в цей історичний період ще не існувало чіткого уявлення про організацію предметного середовища дошкільного закладу, не було визначено норм проектування та майже повністю було відсутнє методичне забезпечення.

На діяльність перших дошкільних установ на початку XX ст. значною мірою вплинула теорія та практика дошкільного виховання італійського педагога М. Монтесорі, яка у 1907 р. створила «Будинок дитини» для дітей робітників.

Рис. 1. Навчально-виховний будинок, с. Бесідці, 1930 р.

Рис. 2. Кімната для дитячих ігор при музеї Ф.Фребеля у Бланкенбурзі.

Загалом XX століття супроводжувалося активним розвитком архітектури та інтер'єрів ДДЗ.

Проте, об'ємно-просторова структура зводилася, переважно, навколо композиційного ядра, ігрового внутрішнього двору. При цьому фасади дошкільних закладів практично не були оформлені засобами архітектурно-художньої виразності (рис. 1,2). Переважна частина психологічних особливостей дитини залишалася поза увагою. У 1930р. в Радянському Союзі опубліковані перші нормативи з проектування дошкільних установ. З кінця 40-х – по 50-ті роки здійснювався пошук найбільш раціональних функціональних схем ДДЗ [16]. У 60-ті – 70-ті роки архітектори працюють над створенням типових проектів дошкільних закладів для масового будівництва, з органічним включенням їх у мережу мікрорайонів (рис. 3–6).

Рис. 3. ДДЗ у м. Диканька, 1975 р.

Рис. 4. ДДЗ у м. Жовті Води, 1977 р.

Рис. 5, 6. Типовий радянський проект ДДЗ, 1970 р., (сучасний стан).

На рубежі XIX–XX ст., на етапі становлення і формування дизайну як нової сфери, увага акцентувалася на активному впровадженні в різні області життя продуктів індустриального виробництва, підкреслену відмову від традицій на користь нового, відмову від декоративності на користь функціональності (конструктивна геометрія БАУХАУЗу). У цілому такий радикалізм в питаннях формоутворення ефективно впливав на розвиток дизайну [17]. Однак, на цьому етапі дизайн претендував лише на формування відносно незначної частини предметно-просторового середовища, і підкреслена однобічність його формотворчої концепції врівноважувалася іншими сферами творчості - архітектурою та декоративно-прикладним мистецтвом. Згодом під впливом індустриалізації суспільства змінюється і підхід до сфери дизайну, а разом з тим - до проектування предметного середовища та архітектури дошкільних закладів.

Розробка ідей екологічного дизайну проводилась ще у 1920-х роках минулого століття. Зокрема, у навчальних закладах ВХУТЕМАС і «Баухауз», які вперше практикували теорії із безвідходними технологіями формоутворення та впровадження модульних принципів організації предметного середовища [3]. Наприкінці 60-х рр. XX ст. виник екологічний напрямок у дизайні, який став реакцією на стихію науково-технічної революції та покликаний подолати відчуження сучасної людини від природи [7]. В 1967 р. на конференції з охорони біосфери, вперше було обговорено концепції екологічної безпеки в міжнародній організації ЮНЕСКО. Наступним кроком в 1971р. підтримано створення довгострокової міжурядової і міждисциплінарної програми «Людина і біосфера», основним завданням якої було збереження цінностей еко-систем. Цей процес можна охарактеризувати як соціально-економічний переворот, який спонукав до соціальних рухів, а в

дизайні до радикальних проектних рішень, що виникали у професійному середовищі, як спроба здійснити прорив за межі усталених форм мислення [15].

Концепція екологічного дизайну набула провідного статусу після Конференції ООН «Щит землі» у м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) у 1992 р. Підтвердивши Декларацію Конференції ООН з проблем охорони навколишнього середовища (16.VI. 1972, Стокгольм). Цей документ закріпив 27 найважливіших засад в контексті забезпечення збалансованого розвитку та закріпив гасло: «Залишимо нашим дітям не менше, ніж ми отримали від попереднього покоління».

Філософія еко-дизайну має на меті створення екологічно здорового суспільства, що включає в себе як збереження біологічного середовища, так і духовної, культурної ідентичності, що в сукупності є екологією культури – збереження та підтримання культурної традиції для виживання людства [7].

С.Вергунов розглядає поняття еко-естетики, що невід'ємно пов'язане з поняттями еко-дизайну [5]. Еко-естетика здійснює синтез естетичних, етичних, наукових і практичних цінностей природного і соціального середовища, що оточує людину. Тоді як естетика підкреслює значення дизайнерської праці, еко-естетика підкреслює значення праці еко-дизайнера, що заснована на поєднанні майстерності з певною метою. Еко-дизайн, як складова частина еко-системи, має враховувати загальний життєвий цикл розвитку продукту, від видобутку сировини до утилізації.

Як відомо, метою екологічного дизайну є гармонізація відносин людини і навколишнього середовища [8]. Серед основних принципів еко-дизайну слід назвати максимальну економію природних ресурсів і матеріалів та використання альтернативних джерел енергії [9]. Таким чином, завдання дизайну в ДДЗ якісно змінюються: їх бачать не лише в удосконаленні форми і функції, а й скороченні надлишкової кількості продуктів, у перегляді матеріалів і технологій з точки зору екології, а також у зміні споживчих вимог. Екологічними вважаються будь-які концепції дизайну, спрямовані, в соціальному плані, на гармонізацію відносин людини з навколишнім світом. Саме в ціннісних настановах найяскравіше проявляються відмінності багатьох концепцій екологічної спрямованості. У завдання еко-дизайну включаються, з одного боку, вдосконалення сформованої екологічної ситуації шляхом створення проектів, що відповідають вимогам екології, з іншого – цілеспрямований розвиток самого суспільства, можливе стимулювання в ньому органічності та емоційності. Ці завдання зумовили формування відповідних підходів до створення нової структури дизайну ДДЗ.

Проте чи можна вважати еко-дизайн справді новим явищем в історії проектування? Екологічні критерії споконвіку враховувалися в людській діяльності. Однак тільки на початку ХХІ ст. вони стали застосовуватися більш свідомо, спеціально розроблятися і поглиблюватися. Сьогодні екологічна проблематика виражається в проектній культурі насамперед в ідеї органічної архітектури та екологічного дизайну [10].

На початку ХХІ ст. в Європі з'являються перші проекти індивідуальних дитячих дошкільних закладів, в яких враховується екологічний фактор. Вони демонструють тенденції врівноваження «внутрішніх» і «зовнішніх» чинників впливу на формування інтер'єрів ДДЗ, які ефективно впливають на фізичний, психічний, розумовий і духовний розвиток дитини. У такому випадку, еко-дизайн виступає стимулятором екологічної свідомості, наочним аргументом у користь екологічного і економічного споживання.

Еволюцію дизайну в ДДЗ слід розглядати у перспективі притаманності часу. Кожна епоха має свій дух часу, який надає об'єкту характерної естетики, яка проявляється від форми елементів та композиції інтер'єрів до загальної ідеї архітектури [16]. У багатьох зарубіжних країнах (Іспанія, Австрія, Німеччина, Норвегія, Швеція, Англія, Нідерланди, Франція) протягом останнього десятиліття розроблено проекти ДДЗ, які враховують екологічний фактор під час проектування.

Як відомо, дизайн – це інструмент, що допомагає досягнути поставленої мети [13]. На основі аналізу сучасних ДДЗ у зарубіжних країнах визначено основні принципи формотворення.

1) *Геометризація форм і лаконічність архітектури ДДЗ.* Побудова композиції здійснюється на чітких геометричних лаконічних формах та строгих лініях (рис.7–12). Стиль мінімалізм вимагає ретельного опрацювання всіх деталей, цілісності композиції та бездоганного відчуття міри. «Мало – це вже багато» – вважав Міс ван де Рой. Використовується поєднання натуральних матеріалів з сучасними конструкціями та новітніми технологіями. Відомий дослідник Рудольф Арнхейм розглядає поняття простору у зв'язку з дослідженням закономірностей зорового сприйняття

предметно-просторового середовища. Простір між матеріальними об'єктами визначається їхнім взаємовпливом та сприймається через взаєморозташованість предметів [1].

Рис.7–12. Сучасні фасади ДДЗ у зарубіжних країнах (Іспанія, Норвегія, Австрія, Франція).

2) Проектування інтер'єрів ДДЗ здійснюється на основі стилів: мінімалізм, хай-тек та біоморфізм. Характерною ознакою в інтер'єрах ДДЗ є присутність натуральних кольорів Землі, фактур, елементів, форм з навколишнього середовища [4]. Використовуються такі основні кольори: білий, сірий, жовтий, оливковий, теракотовий, коричневий (рис. 13–15). У зв'язку з цим, характерними є відтінки трави, води, каміння, дерев, ґрунтів. Виразність інтер'єрів досягається за рахунок контрасту в кольорі, матеріалі та фактурі.

Рис.13–15. Фрагменти інтер'єрів ДДЗ з використанням природної гами кольорів.

3) *Композиційна цілісність архітектурного та предметного простору* має ключове значення в процесі проектування інтер'єрів ДДЗ (рис. 16, 17). Елементи, які мають загальний зміст або єдиний контекст потрібно поєднувати у групи. Будинок розглядається як живий організм, сформований відповідно до його функцій. Як і в організмі, кожна частина та форма в будинку має відтворювати певну функцію і розвиватися у природний спосіб – від цілого до навколишніх елементів, створюючи відчуття єдності всіх його частин [1].

Рис.16, 17. Фрагмент фасаду та інтер'єру ДДЗ «El Chaparral» в Іспанії.

4) *Відкритий простір і велика площа скління* – один з основних принципів побудови предметного-середовища ДДЗ. Візуальне середовище дошкільного закладу має високу ступінь важливості для дитини, оскільки 80% даних про навколишній світ вона сприймає за допомогою зору. Більше того, 60% усієї інформації дитина отримує у віці до 3 років, 80% – до 6 років, а наступні 20% опановує протягом всього дорослого життя. Зважаючи на це, ефективно використовуються можливості дизайну як потужного фактора емоційного впливу на дитину. Відкрите планування сприяє активному фізичному розвитку дітей, а великі вікна дозволяють максимально ефективно використовувати денне світло (рис. 18–22).

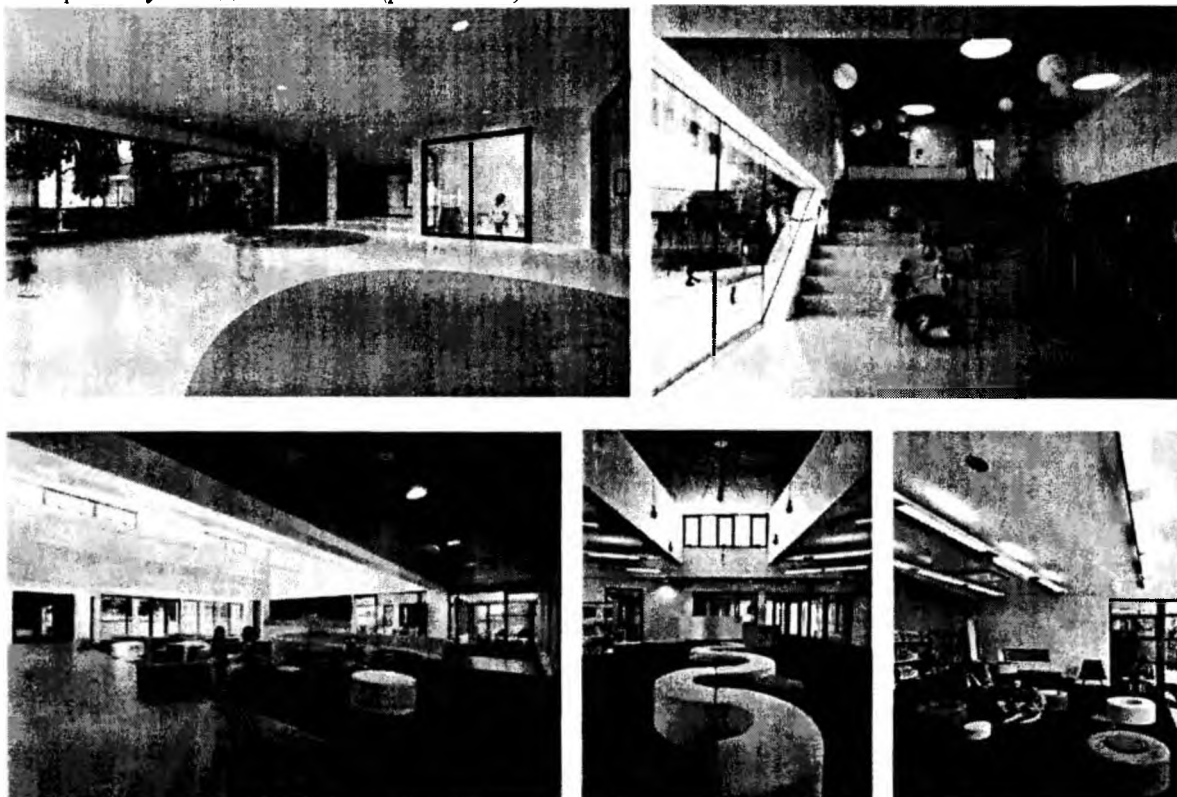

Рис.18–21. Інтер'єри ДДЗ з відкритою системою планування.

5) Побудова композиції в інтр'єрах ДДЗ передбачає графічну та абстрактну стилізацію, домінування монохромного простору, який наповнюється кольоровими деталями - обладнанням та елементами графіки. Відомо, що предметно-просторове середовище ДДЗ дитина сприймає як образ та сукупність символів. Колір, об'єм, площа, форма можуть бути відсторонені від конкретного змісту й звернені у своєрідні абстракції простору (рис. 22, 23). Важливо усвідомлювати, що дизайн в ДДЗ може стати джерелом напруги і навіть відчуження, якщо предметне середовище втілює лише утилітарно-функціональні потреби, що існують поза образами традиційної духовної та художньої культури [6].

Рис.22, 23. Проект ДДЗ «Зелена країна», Зоряна Гнецько, 2012 р.

б) Проектування обладнання в ДДЗ здійснюється на засадах функціональності, динамічності і модульності. Меблі виконуються у вигляді простих геометричних форм, що легко трансформуються та складаються у декілька комбінацій (рис. 24–26). Завдяки цьому процес відпочинку дітей перетворюється на гру, яка розвиває мислення та уяву. В процесі проектування повинні також враховуватись принципи психо-дизайну: необхідна масштабність і пропорційність в елементах декору, врахування вікових та психологічних особливостей, застосування методів мікро- та макро-зонування.

Рис.24–26. Приклади модульного обладнання ДДЗ.

7) В процесі проектування ДДЗ використовуються природні матеріали (дерево, бамбук, ротанг, глина, камінь) та альтернативні джерела енергії (сонця, вітру, води). Цей підхід спрямований на покращення загальної екологічної ситуації та забезпечення здоров'я дитини. Він передбачає раціональне використання енергоресурсів, можливість повторного використання матеріалів та продуктів вторинної переробки.

Сьогодні процес екологічного проектування дитячих дошкільних закладів в Україні перебуває на стадії розвитку. Розробляються перші ДДЗ з врахуванням екологічного фактора (рис. 27, 28).

Рис. 27, 28. ДДЗ «Еколенд», Україна, м. Львів (вул. Плугова, 12), 2011 р.

Сфера екологічного дизайну ДДЗ в Україні має величезний творчий потенціал, який, на жаль, через відсутність системного викладу та наукового тлумачення екологічних принципів та методів їх впровадження в процес проектування, залишається недостатньо реалізованим. В умовах реформи системи дошкільної освіти в Україні, все більшу важливість набуває вивчення і аналіз тенденцій розвитку екологічного проектування ДДЗ за кордоном.

Висновок. Архітектура та предметне середовище ДДЗ розвивались поступово і залежали від економічних, політичних та соціальних чинників. Вивчення матеріалів, які стосуються розвитку дизайну дошкільних закладів, дозволяє констатувати: з другої половини XIX ст. розпочинається будівництво дошкільних закладів як окремого типу громадських будівель. Протягом другої половини XX ст. відбувається проектування типових ДДЗ для масового будівництва без засобів архітектурно-художньої виразності. І лише на початку XXI ст. формуються перші дитячі установи з врахуванням принципів еко-дизайну, функціональних та естетичних вимог, психологічних особливостей дитини.

В останнє десятиліття, істотне збільшення соціальної ролі дитячих дошкільних закладів в житті суспільства зумовило розвиток дизайну цього виду громадських споруд. Сучасні зарубіжні проекти ДДЗ – це не лише досконала організація предметного середовища й архітектурного простору, але і креативне трактування індивідуального образу будівлі з використанням новітніх технологій та концепцій еко-дизайну.

Подальші дослідження передбачають більш поглиблене вивчення і аналіз архітектурних та предметних форм в системі дитячих дошкільних закладів.

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Р. Арнхейм ; пер. с англ. – М., 1974. – 392 с.
2. Артамонова О.В. Предметно-пространственная среда: ее роль в развитии личности / Артамонова О.В. // Дошкольное воспитание. 1995. – № 4.
3. Бейлах О.Д. Особливості екологічного дизайну в проектній практиці дизайнерів 1960-70-х років XX століття / Бейлах О.Д. // Modern problems and ways of their solution in science transport production and education 2013. – 2013.
4. Боднар О.Я. Особливості творчого і науково-дослідного процесу в дизайні та архітектурі 1960–80-х років / Боднар О.Я. // Нариси з історії українського дизайну XX століття. Зб. ст. за заг. ред. М.І.Яковлева. - К. : НАМУ, 2012. – С. 181–204.
5. Вергунов С.В. Новые понятия в дизайне. Экологический дизайн // Вісник ХДАДМ : 36. наук. пр. / – Х. : ХДАДМ, 2009. – № 7. – С. 16–20.
6. Гайказова Р.Т. Оформлення дитячих дошкільних закладів / Р.Т.Гайказова, Т.Д.Кострикіна. – М. : Просвітництво, 1974 р.
7. Гардашук Т.В. Сучасний екологізм: теоретичні засади та практичні імплікації: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.09 / Гардашук Т.В. ; Інститут філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2006.
8. Звенігородський Д.Л. Еко-дизайн та його коефіцієнт корисної дії / Д.Звенігородський //Вісник ХДАДМ. – 2009. – № 6. – С. 47–51.
9. Иовлев В.И. Архитектурное пространство и экология / В.Иовлев. – Екатеринбург : Архитектон, 2006. – 298 с.
10. Кондратьева К. А. Дизайн и экология культуры / К.Кондратьева. – М. : Изд. Моск. гос. худ.-пром. ун-т им. С. Г. Строганова, 2000. – 106 с.
11. Кадуріна А.О. Архітектурно - художні аспекти формування дитячих дошкільних закладів (на прикладі Одеси): автореф. дис. ... канд. архіт.: 18.00.01/ Кадуріна А.О. ; Нац. акад. образотвор. мистец. та архіт. — К., 2005. — 20 с.
12. Король І.Г. Дитячі дошкільні заклади (проектування і будівництво) / І.Г.Король, В.А.Світко. – К. :

Будівельник, 1969 р.

13. Орлова О.О. Екологічний фактор формоутворення в дизайні: автореф. дис. ... канд. мистец.: 05.01.03 / Орлова О.О.; ХДАДМ. – Х., 2003. – 21 с.

14. Пісоцька Л.С. Історичний аспект управління розвитком дошкільної освіти в Україні (кінець XIX - поч. XX ст.) / Пісоцька Л.С. // Дошкільна освіта. – 2004. – № 3 (5).

15. Уваров А.В. Экологический дизайн: опыт исследования процессов худ. проектирования: автореф. дис. ... канд. мистец.: 17.00.06 / Уваров А.В.; МВХПУ. – М., 2010. – 41 с.

16. Фролова О.А. Система учреждений дошкольного воспитания в СССР / О.А.Фролова. – М.: Просвещение, 1969. – 48 с.

17. Чайчиц Л. И. Современные дошкольные учреждения: Воспитательные возможности и перспективы развития: автореф. дис. ... канд. пед. наук 13.00.07/ Л. И.Чайчиц. – М., 1999. – 23 с.

18. Jones L. Environmentally Responsible Design: Green and Sustainable Design for Interior Designers / L.Jones// John Wiley & Sons, 2008. – 432 p.

19. Nayar J. Green living by design (the practical guide for eco-friendly remodeling and decorating) / J.Nayar // Filipacchi Publishing, 2009. – 160 p.

Освещены предпосылки возникновения и история развития детских дошкольных учреждений. Исследована роль экологического фактора в современном дизайн-процессе и его влияние на мировоззрение дизайнера. Рассмотрена эволюция интерьеров и архитектуры детских учреждений в зависимости от периода их строительства, трансформацию архитектурно-планировочного решения, конструкций и предметной среды. Проанализирован передовой современный опыт проектирования дошкольных учреждений в зарубежных странах.

Ключевые слова: детские дошкольные учреждения, дизайн, эволюция.

Highlighted the conditions of formation and history of development children preschool establishments. Investigated the role of environmental factors in the modern design-process and its impact on the ideological position of the designer. Considered the evolution of kindergarten interiors and architecture depending on the period of its construction, transformation of architectural and planning solutions, constructions and space environment. Analyzed leading modern experience of kindergarten design in the foreign countries.

Key words: kindergartens, design, evolution.

УДК 72+74 (477.8)

Володимир Шпільчак, Уляна Мельник

ПРОЦЕСИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА КІН. XX – ПОЧ. XXI СТ. (ДИЗАЙНЕРСЬКИЙ АСПЕКТ)

У статті розглядаються напрями і специфіка змін в організації дизайну міського середовища. Увага акцентується на художньо-образних і стильових особливостях вирішення просторових форм міського оточення у пострадянський період.

Ключові слова: тенденції, трансформаційний процес, дизайн урбанізованого середовища.

На кожному історичному етапі виникають певні пріоритети щодо формування і розвитку міста. Переоцінка цінностей і пошук форм для пристосування до нових проблем і естетичних запитів спонукає до постійного оновлення архітектурного оточення. Питання напрямів розвитку дизайну міського середовища Івано-Франківська часково розглядалися у працях М. Бевза, З. Лукомської, Б. Посацького, З. Соколовського та ін.

Пострадянський період почався із одержанням Україною незалежності і триває до наших днів. Вказаний період ознаменований значними переминами практично в усіх сферах життя суспільства, що також виявляються у розвитку архітектурного середовища.

У радянський період активно проводилося будівництво житлових і громадських будівель, організовувалися роботи з комплексного благоустрою, проте, якість робіт не була високою. Уніфікація і подекуди цілковита відмова від декору створювали враження примітивної простоти, монотонності та одноманітності. Часто використовувались дешеві і недовговічні матеріали, тому через короткий період часу вони потребували заміни.